

Kočka divoká pojmenovaná Mojmir. Fotografie z fotopasti umístěné v severní části Doupovských hor.
Foto Vladimír Čech ml. a Jiří Sochor.

Kočka divoká se zabydlela v Doupovských horách

Jiří Sochor, RYS OSTROVID, zapsaný ústav

Od února 2019 probíhá ve vojenském újezdu Hradiště zjišťování možného výskytu kočkovitých šelem – rysa ostrovida a kočky divoké. Tento výzkum je prováděn na základě dohody mezi Vojenskými lesy a statky ČR, s. p. (dále VLS) a Jiřím Sochořem z organizace RYS OSTROVID, z. ú.

V prvotní fázi se projekt soustředil na průzkum terénu za účelem vytipování vhodných míst pro instalování fotopastí. Posléze byly na vybraná vhodná místa nainstalovány fotopasti a chlupové pasti s atraktantem. Vybírána byla přednostně stanoviště v listnatých nebo smíšených lesích, s výskytem skalních útvarů. Důležitými kritérii byla také klidovost lokality (návaznost na výcvikový prostor, vyhnutí se

těženým porostům), blízkost pestré mozaiky stanovišť (souvislé křoviny, louky, mýtiny) a vyšší nadmořská výška.

Od února 2019 do března 2020 byl výskyt kočkovitých šelem sledován celkem na osmácti lokalitách v nadmořských výškách 450–750 m, v různých dlouhých časových úsecích. Některá místa byla po čase vyhodnocena jako pravděpodobně nevhodná a sledování na nich bylo ukončeno. Fotopasti pak byly přemisťovány do dalších vytipovaných míst.

Během této doby nebyl fotopastí zaznamenán žádný jedinec rysa ostrovida a nebyl nalezen ani žádný pobytový znak nebo indicie naznačující výskyt tohoto chráněného živočicha. To však neplatí pro druhého, menšího

zástupce kočkovitých v naší krajině, kočku divokou. Během sledovaného období bylo zaznamenáno nejméně šest různých jedinců na pěti lokalitách. Další pozorování v tomto období pak zaznamenali pracovníci VLS, v jednom případě i s pořízením fotografie na mobilní telefon.

První snímek jedince kočky divoké byl fotopastí pořízen 27. 5. 2019 ráno. Jednalo se o dospělého samce. Lokalita nacházející se v severní části vojenského újezdu Hradiště (faunistický čtverec 5644) zřejmě spadá do jeho širšího teritoria. Tento jedinec je zde průběžně monitorován, poslední záznam pochází z března 2020.

V srpnu 2019 přibyla lokalita v centrální části Doupovských hor (čtverec 5744). V období jednoho měsíce zde byli na fotopast zaznamenáni dva jedinci. Další lokality pak přibývaly v prosinci a v lednu v severozápadní oblasti (čtverec 5644).

Nejzajímavěji se pak jeví v pořadí čtvrté nalezené místo se zaznamenaným pohybem kočky divoké. V průběhu února 2020 tento jedinec intenzivně navštěvoval vybraný skalní převis. Z pořízených záznamů bylo

analyzováno, že lokalitu navštěvuje kocour, který skalní výběžek velmi často a opakovaně značkuje. Dále se podařilo zjistit, že toto místo minimálně jednou navštívila v době kočičí říje i samice. Zajímavostí pak je, že v průběhu března se četnost návštěv daného kocoura snižovala.

Pokud se zaměříme na srovnání všech šesti lokalit se zaznamenaným výskytem kočky divoké, najdeme zde několik společných faktorů. Pět ze šesti míst je situováno na jih a vždy jde o členité prostředí se skalními stanovišti, převážně ve vrcholových partiích kopců. Nadmořská výška lokalit je 600–850 m n. m.

Otázka původu doupovské populace kočky divoké však zůstává zatím nezodpovězena. Je pravděpodobné, že jde o jedince z německé populace. Není ale v této chvíli jasné, odkud přesně do České republiky přišli – zda ze Saska nebo z Bavorska. Odpověď by mohla přinést genetická analýza získaných vzorků srsti. Doupovské hory jsou již od hranic se Saskem dosti vzdálené a navíc oddělené řekou Ohří. Existuje tak možnost, že k nám kočky divoké pronikly, nebo pronikají až z oblasti Chebska, respektive německé strany (Fichtelgebirge),

Z dřívějšího souvislého areálu rozšíření kočky divoké zůstaly dnes v Evropě pouze izolované oblasti výskytu. Původní populace jsou zachovány ve větší míře především v jihovýchodní Evropě a na Pyrenejském poloostrově, všude jinde byly téměř nebo zcela vyhubeny. V Čechách a na Moravě žila kočka divoká celkem běžně ještě v 18. století, ale konce 19. století se již patrně většina populace nedožila. Ojedinělé zástřeby z 20. století se zřejmě týkají jen migrujících jedinců.

Současný výskyt ve střední Evropě je především výsledkem častých vypouštění tohoto druhu zpět do volné přírody. I když pokus o reintrodukcii byl proveden v roce 1970 i na Šumavě, vyskytují se dnes u nás pravděpodobně pouze zatoulaní jedinci z Německa

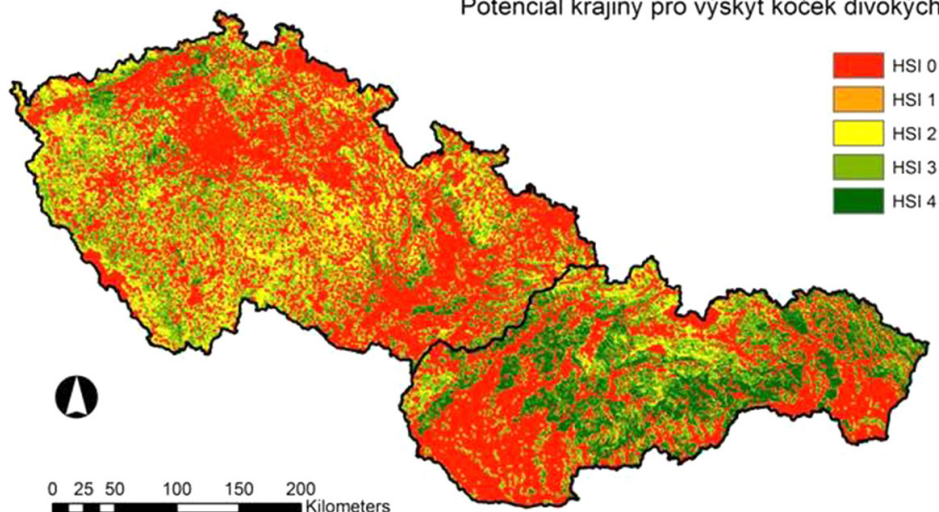
a hlavně ze Slovenska. Nejlepší podmínky pro svou existenci nachází kočka divoká v listnatých lesích v teplejších polohách, kde není v zimě vysoká sněhová pokrývka (Červený et al. 2010). Je třeba dodat, že v sousedním Německu stav populace poslední roky stoupá. Německá populace rychle expanduje a slovenská se zdá přinejmenším dynamicky stabilní (Pospíšková 2016).

Dobrymi rozlišovacími znaky kočky divoké oproti kočce domácí je podkladová okrově žlutá (slámová) barva srsti, málo kontrastní rozptité tygrování, dva tmavé proužky na ramenou, jeden tmavý pruh na zádech a především kratší ocas v celé délce huňatý s tupou špičkou a s 3–4 černými příčnými pruhy.

Kamenitá stráž se skalkami a lesem s přirozenou druhovou skladbou v severní části Doupovských hor – místo, kde se nám výskyt kočky divoké podařilo zaznamenat poprvé. Foto Jiří Sochor.

Potenciál krajiny pro výskyt koček divokých

Při počítačovém modelování vyšly Doupovské hory jako nejvhodnější oblast pro výskyt kočky divoké v ČR. Vypracovala Jana Pospíšková.

kde bylo recentně prokázáno i jejich rozmnožování (Pospíšková 2015). K této možnosti se přikláním i já. Hypotézu by mohl podpořit i záznam z května 2019 ze Slavkovského lesa u Kynžvartu publikovaný v Arnice 2019/1 (Jaška 2019).

Dosavadní nálezy a zjištění kočky divoké v Doupovských horách jsou v rámci České republiky opravdu mimořádné. Na jednotlivých lokalitách jsou opakovaně zaznamenávání stejní jedinci, což naznačuje jejich trvalý výskyt na tomto území. Sporadické záznamy z ostatních částí republiky, například Slavkovský les, Český les, Šumava, Javorníky, jsou spíše zachycením migrujících jedinců.

Unikátnost, biotopová rozmanitost a nepřístupnost Doupovských hor, zejména části v rámci vojenského újezdu, dávají kočce divoké naději na vybudování stabilní populace. Ta by potom v budoucnu mohla představovat zdrojové jádro pro další migraci a postupný návrat kočky divoké minimálně do západní části České republiky. ■

Poděkování:

Děkuji Mgr. Janě Pospíškové za konzultaci k článku, JUDr. Jiřímu Kšicovi z Vojenských lesů a statků ČR, s. p. za spolupráci na projektu a plk. Ing. Petru Vašíčkovi z Újezdního úřadu Hradiště za vstřícnost k probíhajícímu výzkumu.

Použitá literatura:

- Červený J. (2010): Myslivost: Ottova encyklopedie. 2., upr. vyd. – Ottovo nakladatelství, Praha, 591 pp.
- Holečková D. (2017): Šelmy a jejich život i chov v ilustracích Jitky Mašinové. – Aventinum, Praha, 84 pp.
- Jaška P. (2019): Kočka divoká po tři sta letech ve Slavkovském lese. – Arnika, přírodou a historií Karlovarského kraje 2019/1: 2–4.
- Pospíšková J. (2015): Rozšíření kočky divoké (*Felis silvestris*) v ČR / geomatické modelování a ekologický přístup. – Ms., 88 pp. [Dipl. práce, depon in: PFF UK, Praha].
- Pospíšková J. (2016): Kočka divoká se vrací do ČR. – Ochrana přírody 6/2016: 28–31.